

Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2015 року

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2015 становила 368, у тому числі СК "life"¹ – 50 компаній, СК "non-life" – 318 компаній, (станом на 30.09.2014 – 389 компаній, у тому числі СК "life" – 58 компаній, СК "non-life" – 331 компанія). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2015 року порівняно з аналогічним періодом 2014 року, кількість компаній зменшилася на 21 СК.

У порівнянні з 9 місяцями 2014 року на 4 637,1 млн грн (27,1%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій² збільшився на 3 102,5 млн грн (22,7%). Збільшення валових страхових премій відбулося з таких видів страхування, як: страхування вантажів та багажу (збільшення валових страхових платежів на 1 762,5 млн грн (190,2%)); страхування фінансових ризиків (збільшення валових страхових платежів на 1 144,3 млн грн (61,5%)); автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") (збільшення валових страхових платежів на 1 019,4 млн грн (21,8%)); страхування майна (збільшення валових страхових платежів на 456,8 млн грн (21,7%)); медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 204,5 млн грн (16,1%)); авіаційне страхування (збільшення валових страхових платежів на 181,3 млн грн (104,7%)). Проте, у порівнянні з 9 місяцями 2014 року, зменшився обсяг валових страхових премій з таких видів страхування, як: страхування від нещасних випадків (зменшення валових страхових платежів на 330,2 млн грн (46,8%)); страхування кредитів (зменшення валових страхових платежів на 191,2 млн грн (39,4%)); страхування від нещасних випадків на транспорті (зменшення валових страхових платежів на 43,7 млн грн (43,7%)).

Протягом аналізованого періоду зросла кількість укладених договорів страхування на 75 076,4 тис. одиниць (або на 77,5%), при цьому на 53 268,3 тис. одиниць (у 3,8 рази) зросла кількість договорів з добровільного страхування, в тому числі: кількість укладених договорів страхування майна збільшилася на 21 188,6 тис. одиниць (у 10,7 разів); кількість укладених договорів страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ збільшилася на 21 015,4 тис. одиниць (у 12,3 разів); кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків збільшилася на 5 135,9 тис. одиниць (у 1,7 рази).

---

¹ Скорочення: СК "Life" – страхові компанії, що здійснюють страхування життя, СК "non-Life" – страхові компанії, що здійснюють страхування видів, інших, ніж страхування життя.

² Чисті страхові премії (виплати) – розраховані як валові страхові премії (виплати) за мінусом частки страхових премій (виплат), які сплачуються перестраховикам-резидентам (компенсовані перестраховиками-резидентами).

Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 9 місяців 2015 року становила 77,1%, що на 2,8 в.п. менше в порівнянні з 9 місяцями 2014 року.

Обсяг валових страхових виплат/відшкодування у порівнянні з 9 місяцями 2014 року збільшився на 1 009,7 млн грн (27,5%), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 989,9 млн грн (27,6%). Зростання обсягів валових страхових виплат за 9 місяців 2015 року мало місце у всіх основних системоутворюючих видах страхування. Так збільшилися валові страхові виплати з таких видів страхування, як: страхування життя (збільшення валових страхових виплат на 228,5 млн грн (у 2,6 рази)) та автострахування (збільшення валових страхових платежів на 257,5 млн грн (12,5%)). Також значно збільшилися валові страхові виплати зі страхування фінансових ризиків на 301,5 млн грн (у 8,6 разів) та страхування майна на 170,7 млн грн (у 2,2 рази). Водночас, зменшилися валові страхові виплати зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ на 67,8 млн грн (53,1%).

Рівень валових виплат станом на 30.09.2015 не змінився у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року та становив 21,5%. Рівень чистих страхових виплат станом на 30.09.2015 становив 27,3%, що більше на 1 в.п. у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року.

Високий рівень валових та чистих страхових виплат спостерігається з медичного страхування – 58,3% та 59,7%, за видами добровільного особистого страхування – 43,9% та 46,0%, страхування життя – 25,0%, з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 33,2% та 33,5% відповідно.

Операції вихідного перестрахування за 9 місяців 2015 року збільшилися з 4 499,3 млн грн до 6 726,3 млн грн за рахунок збільшення на 1 534,7 млн грн перестрахування всередині країни та збільшення на 692,3 млн грн операцій з перестрахування із страховиками-нерезидентами.

Страхові резерви станом на 30.09.2015 зросли на 21,3% у порівнянні з аналогічною датою 2014 року, при цьому технічні резерви – на 17,5%, а резерви зі страхування життя – на 28,7%.

У порівнянні з аналогічною датою 2014 року зменшились такі показники, як загальні активи страховиків (11,1%); активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів (1,4%) та обсяг сплачених статутних капіталів (4,3%).

Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка

	9 місяців 2014	9 місяців 2015	Темпи приросту 9 місяців 2015/ 9 місяців 2014	
			млн грн	%
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду, тис. одиниць				
Кількість договорів, крім договорів з обов’язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	25 845,5	78 921,3	-	205,4
- зі страхувальниками – фізичними особами	22 827,9	76 817,3	-	236,5
Кількість договорів з обов’язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	70 990,0	92 990,6	-	31,0
Страхова діяльність, млн грн				
Валові страхові премії	17 081,6	21 718,7	4 637,1	27,1
Валові страхові виплати	3 665,1	4 674,8	1 009,7	27,5
Рівень валових виплат, %	21,5%	21,5%	-	-
Чисті страхові премії	13 643,9	16 746,4	3 102,5	22,7
Чисті страхові виплати	3 588,0	4 577,9	989,9	27,6
Рівень чистих виплат, %	26,3%	27,3%	-	-
Перестраховування, млн грн				
Сплачено на перестраховування, у тому числі:	4 499,3	6 726,3	2 227,0	49,5
- перестраховикам-резидентам	3 437,7	4 972,4	1 534,7	44,6
- перестраховикам-нерезидентам	1 061,6	1 753,9	692,3	65,2
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	395,2	792,7	397,5	100,6
- перестраховиками-резидентами	77,1	96,9	19,8	25,7
- перестраховиками-нерезидентами	318,1	695,8	377,7	118,7
Отримані страхові премії від перестраховувальників-нерезидентів	-5,7	28,0	33,7	-591,2
Виплати, компенсовані перестраховувальникам-нерезидентам	6,3	0,7	-5,6	-88,9
Страхові резерви, млн грн				
Обсяг сформованих страхових резервів	14 216,1	17 244,7	3 028,6	21,3
- резерви зі страхування життя	4 819,2	6 202,3	1 383,1	28,7
- технічні резерви	9 396,9	11 042,4	1 645,5	17,5
Активи страховиків та статутний капітал, млн грн				
Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2))	68 120,3	60 588,9	-7 531,4	-11,1
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	38 229,5	37 682,7	-546,8	-1,4
Обсяг сплачених статутних капіталів	15 139,1	14 483,7	-655,4	-4,3

Кількість страхових компаній

Кількість страхових компаній (СК) станом на 30.09.2015 становила 368, з яких 50 СК зі страхування життя (СК "Life") та 318 СК, що здійснювали страхування, інше, ніж страхування життя (СК "non-Life"). За січень – вересень 2015 року в порівнянні з аналогічним періодом 2014 року кількість страхових компаній зменшилась на 21 СК.

Таблиця 2

Кількість страхових компаній

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2013	Станом на 31.12.2014	Станом на 30.09.2014	Станом на 30.09.2015
Загальна кількість	407	382	389	368
в т.ч. СК "non-Life"	345	325	331	318
в т.ч. СК "Life"	62	57	58	50

Страхові премії

Валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховувальників за 9 місяців 2015 року, становили **21 718,7 млн грн**, з них:

7 269,2 млн грн (33,5%) – що надійшли від фізичних осіб;

14 449,5 млн грн (66,5%) – що надійшли від юридичних осіб.

За 9 місяців 2014 року загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками, становила **17 081,6 млн грн**, з них:

6 778,8 млн грн (39,7%) – що надійшли від фізичних осіб;

10 302,8 млн грн (60,3%) – що надійшли від юридичних осіб.

За 9 місяців 2015 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя становила **20 215,4 млн грн** (або 93,1% від загальної суми страхових премій), а зі страхування життя – **1 503,3 млн грн** (або 6,9% від загальної суми страхових премій).

Чисті страхові премії за 9 місяців 2015 року становили **16 746,4 млн грн**, що складає 77,1% від валових страхових премій. Чисті страхові премії за 9 місяців 2014 року становили 13 643,9 млн грн, або 79,9% від валових страхових премій.

Обсяги валових страхових премій за 9 місяців 2015 року збільшилися порівняно з 9 місяцями 2014 року на 27,1%, чисті страхові премії збільшилися на 22,7%.

Концентрація страхового ринку за надходженнями валових страхових премій станом на 30.09.2015 представлена в таблиці 3.

Страхові премії за видами страхування за 9 місяців 2014 – 2015 рр. (обсяги, структура та темпи приросту) наведено в таблиці 4 та на рис. 2, 3, 4.

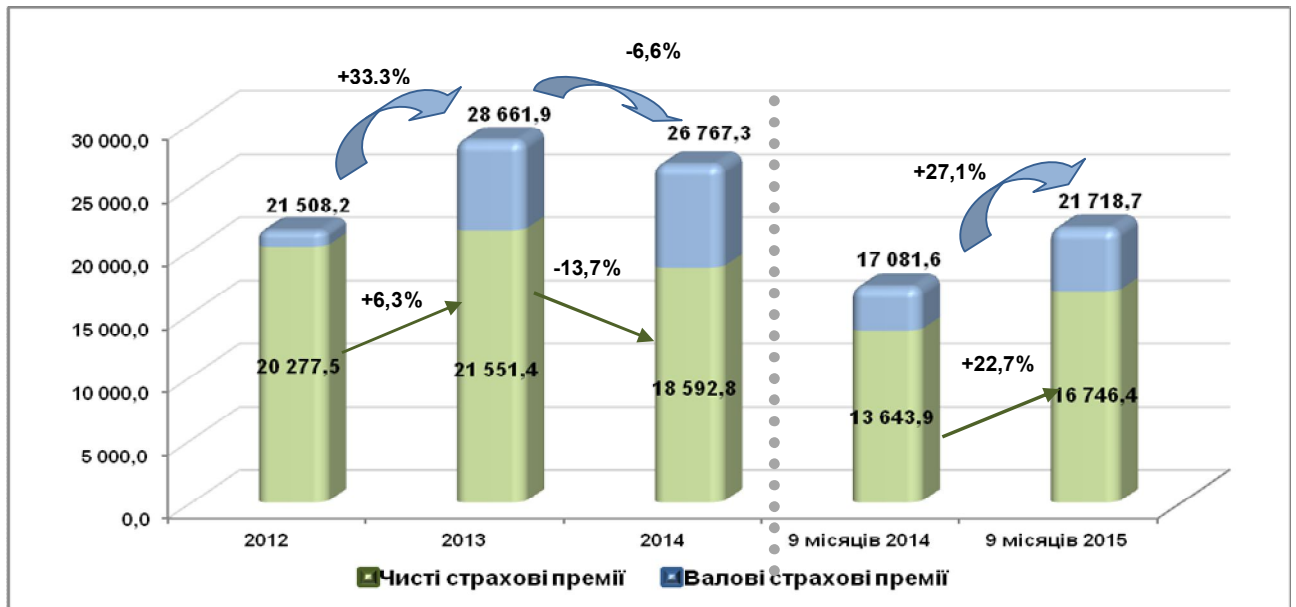

Рис. 1. Динаміка страхових премій за 2012 – 2014 рр., 9 місяців 2014 – 2015 рр. (млн грн)

Таблиця 3

Концентрація страхового ринку за 9 місяців 2015 року

Перші (Тор)	страхування "Life"		страхування "non-Life"		
	Надходження премій (млн грн)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн грн)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховальників
Тор 3	676,5	45,0	2 708,3	13,4	3
Тор 10	1 323,4	88,0	7 615,9	37,7	4
Тор 20	1 487,5	98,9	12 287,6	60,8	4
Тор 50	1 503,3	100,0	17 271,3	85,4	8
Тор 100	х	х	19 473,9	96,3	9
Тор 200	х	х	20 189,5	99,9	12
Всього по ринку	1 503,3	100,0	20 215,4	100,0	19

Отже, незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 99,9% акумулюють 200 СК "non-Life" (62,9% всіх СК "non-Life") та 98,9% – 20 СК "Life" (40,0% всіх СК "Life").

По ринку страхування життя Індекс Герфіндаля – Гіршмана (ННІ) склав 1 017,68 (за 9 місяців 2014 року – 1 119,49), по ринку видів страхування інших, ніж страхування життя становив 227,99 (за 9 місяців 2014 року – 176,87). В цілому по страховому ринку індекс Герфіндаля – Гіршмана склав 202,39 (за 9 місяців 2014 року – 155,80).

Наведені дані свідчать, що за 9 місяців 2015 року значний рівень конкуренції (ННІ в 4 рази менше 1000) спостерігався на ринку видів страхування інших, ніж страхування життя, в той час як на ринку страхування життя наявна помірна монополізація.

Таблиця 4

Страхові премії за видами страхування за 9 місяців 2014 – 2015 рр. (обсяги, структура та темпи приросту)

Види страхування	Страхові премії, млн грн				Структура страхових премій				Темпи приросту страхових премій	
	Валові		Чисті		Структура валових страхових премій		Структура чистих страхових премій		валових премій	чистих премій
	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2015 / 9 місяців 2014	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Страхування життя	1 500,1	1 503,3	1 500,1	1 503,3	8,8%	6,9%	3,8%	9,0%	0,2%	0,2%
Види страхування, інші, ніж страхування життя, у тому числі:	15 581,5	20 215,4	12 143,8	15 243,1	91,2%	93,1%	96,2%	91,0%	29,7%	25,5%
Добровільне особисте страхування	2 465,2	2 414,2	2 177,4	2 304,6	14,4%	11,1%	29,1%	13,8%	-2,1%	5,8%
Добровільне майнове страхування	9 312,5	12 936,9	6 731,9	8 558,6	54,5%	59,6%	41,1%	51,1%	38,9%	27,1%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	1 861,5	3 005,8	1 163,8	1 811,6	10,9%	13,8%	0,3%	10,8%	61,5%	55,7%
Добровільне страхування відповідальності	1 011,1	1 172,8	613,6	907,6	5,9%	5,4%	1,7%	5,4%	16,0%	47,9%
Недержавне обов'язкове страхування	2 792,7	3 691,5	2 620,9	3 472,3	16,3%	17,0%	24,4%	20,7%	32,2%	32,5%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	2 296,9	2 977,1	2 151,1	2 791,1	13,4%	13,7%	23,9%	16,7%	29,6%	29,8%
Державне обов'язкове страхування	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
ВСЬОГО (всі види страхування)	17 081,6	21 718,7	13 643,9	16 746,4	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	27,1%	22,7%

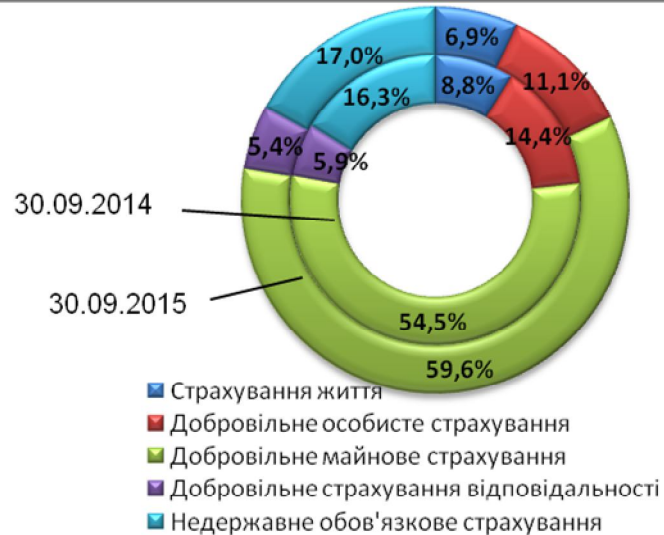

Рис. 2. Структура валових страхових премій станом на 30.09.2014 та 30.09.2015

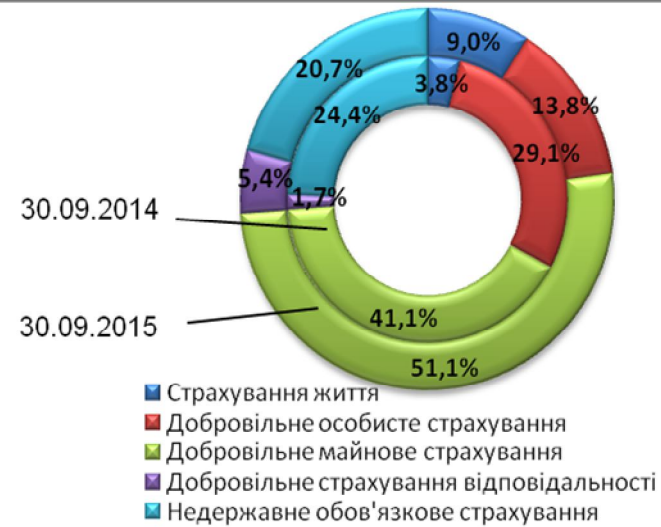

Рис. 3. Структура чистих страхових премій станом на 30.09.2014 та 30.09.2015

Динаміка страхових премій за мінусом частки страхових премій, сплачених перестраховикам-резидентам, за 9 місяців 2014-2015 рр. представлена в таблиці 5.

Таблиця 5

Структура чистих страхових премій за 9 місяців 2014-2015 рр.

Види страхування	9 міс. 2014	9 міс. 2015	Темпи приросту 9 міс. 2015/ 9 міс. 2014	
	млн грн	млн грн	млн грн	%
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	4 365,8	5 362,6	996,8	22,8
Страхування фінансових ризиків	1 163,8	1 811,6	647,8	55,7
Страхування майна	1 565,7	1 617,3	51,6	3,3
Страхування життя	1 500,1	1 503,3	3,2	0,2
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	1 200,8	1 441,8	241,0	20,1
Страхування вантажів та багажу	566,9	1 197,6	630,7	111,3
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	991,9	980,2	-11,7	-1,2
Страхування відповідальності перед третіми особами	530,4	745,8	215,4	40,6
Страхування медичних витрат	245,4	351,8	106,4	43,4
Авіаційне страхування	168,0	336,9	168,9	100,5
Страхування від нещасних випадків	500,9	309,4	-191,5	-38,2
Страхування кредитів	324,1	215,0	-109,1	-33,7
Страхування від нещасних випадків на транспорті	88,9	54,1	-34,8	-39,1
Інші види страхування	431,2	819,0	387,8	89,9

Приріст чистих страхових премій за 9 місяців 2015 року (+22,7%) сформувався за рахунок суттєвого збільшення надходжень платежів з автострахування (+22,8%), страхування фінансових ризиків (+55,7%), страхування вантажів та багажу (+111,3%), медичного страхування (+20,1%), страхування відповідальності перед третіми особами (+40,6%), авіаційного страхування (+100,5%), страхування медичних витрат (+43,4%). Водночас, спад чистих страхових премій спостерігався за такими видами страхування: страхування від нещасних випадків (-38,2%), страхування кредитів (-33,7%), страхування від нещасних випадків на транспорті (-39,1%).

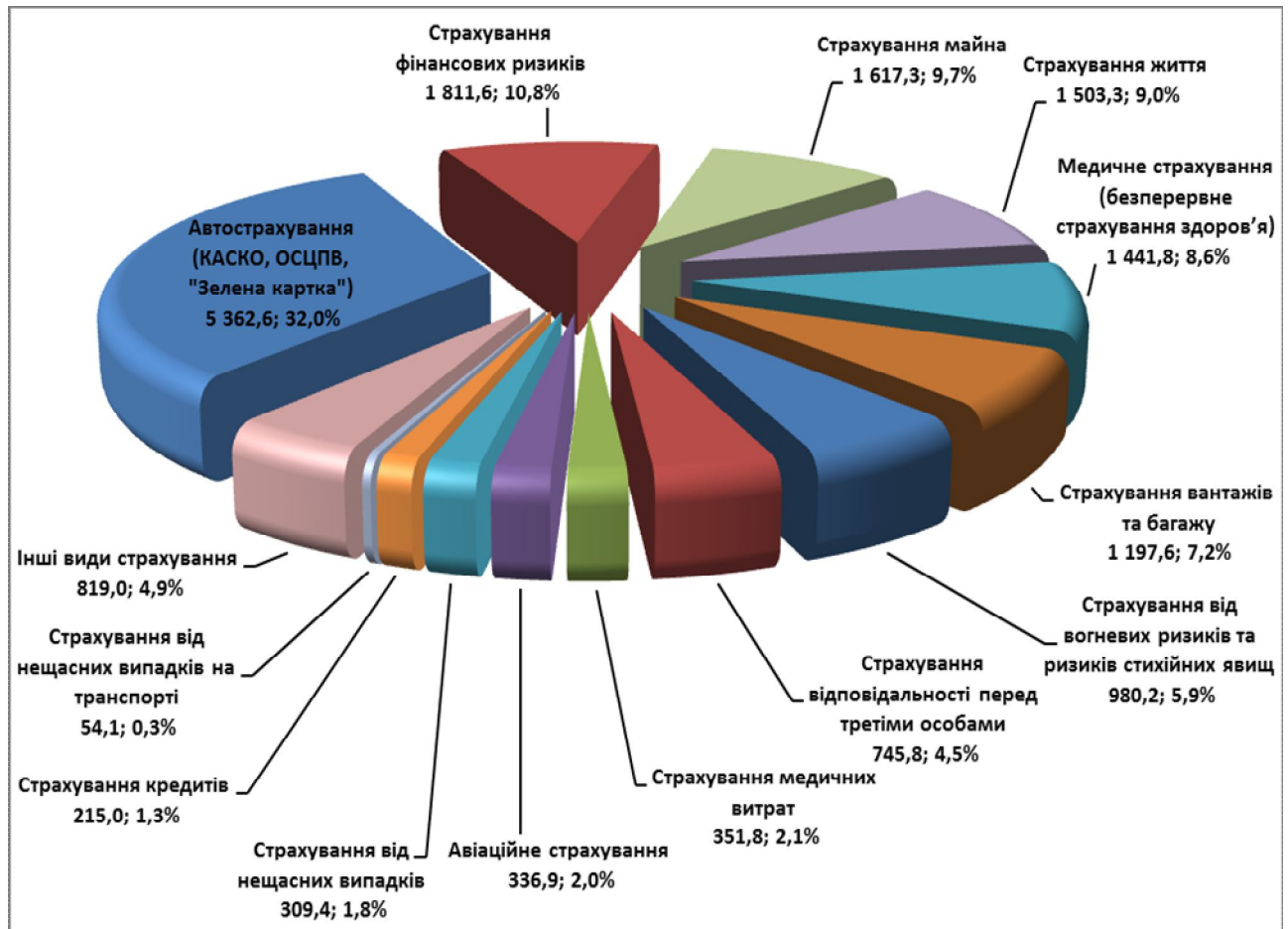

Рис. 4. Структура чистих страхових премій за видами страхування станом на 30.09.2015 (млн грн)

У структурі страхових премій за мінусом частки страхових премій, сплачених перестраховикам-резидентам, за видами страхування станом на 30.09.2015 найбільша питома вага належить таким видам страхування, як: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») – 5 362,6 млн грн (або 32,0%) (станом на 30.09.2014 даний показник становив 4 365,8 млн грн (або 32,0%)); страхування фінансових ризиків – 1 811,6 млн грн (або 10,8%) (станом на 30.09.2014 – 1 163,8 млн грн (або 8,5%)); страхування майна – 1 617,3 млн грн (9,7%) (станом на 30.09.2014 даний показник становив 1 565,7 млн грн (або 11,5%)); страхування життя – 1 503,3 млн грн (або 9,0%) (станом на 30.09.2014 – 1 500,1 млн грн (або 11,0%)); медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) – 1 441,8 млн грн (або 8,6%) (станом на 30.09.2014 – 1 200,8 млн грн (або 8,8%)); страхування вантажів та багажу – 1 197,6 млн грн (або 7,2%) (станом на 30.09.2014 – 566,9 млн грн (або 4,2%)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – 980,2 млн грн (або 5,9%) (станом на 30.09.2014 – 991,9 млн грн (або 7,3%)); страхування відповідальності перед третіми особами – 745,8 млн грн (або 4,5%) (станом на 30.09.2014 – 530,4 млн грн (або 3,9%)).

Перерозподіл у структурі чистих страхових премій станом на 30.09.2015 порівняно з аналогічним періодом 2014 року відбувся на користь таких видів

страхування, як: страхування фінансових ризиків (з 8,5% до 10,8%), страхування вантажів та багажу (з 4,2% до 7,2%), авіаційне страхування (з 1,2% до 2,0%). При цьому, у структурі чистих страхових премій відбулося зменшення з наступних видів страхування: страхування життя (з 11,0% до 9,0%), страхування майна (з 11,5% до 9,7%), страхування від нещасних випадків (з 3,7% до 1,8%), страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (з 7,3% до 5,9%) та страхування кредитів (з 2,4% до 1,3%).

Страхові виплати/відшкодування

Розмір валових страхових виплат за 9 місяців 2015 року становив **4 674,8 млн грн**, у тому числі з видів страхування, інших, ніж страхування життя – **4 299,2 млн грн** (або 92,0%), зі страхування життя – **375,6 млн грн** (або 8,0%).

Валові страхові виплати за 9 місяців 2015 року збільшилися на 27,5% (до 4 674,8 млн грн) порівняно з аналогічним періодом 2014 року, чисті страхові виплати збільшилися на 27,6% і становили 4 577,9 млн грн.

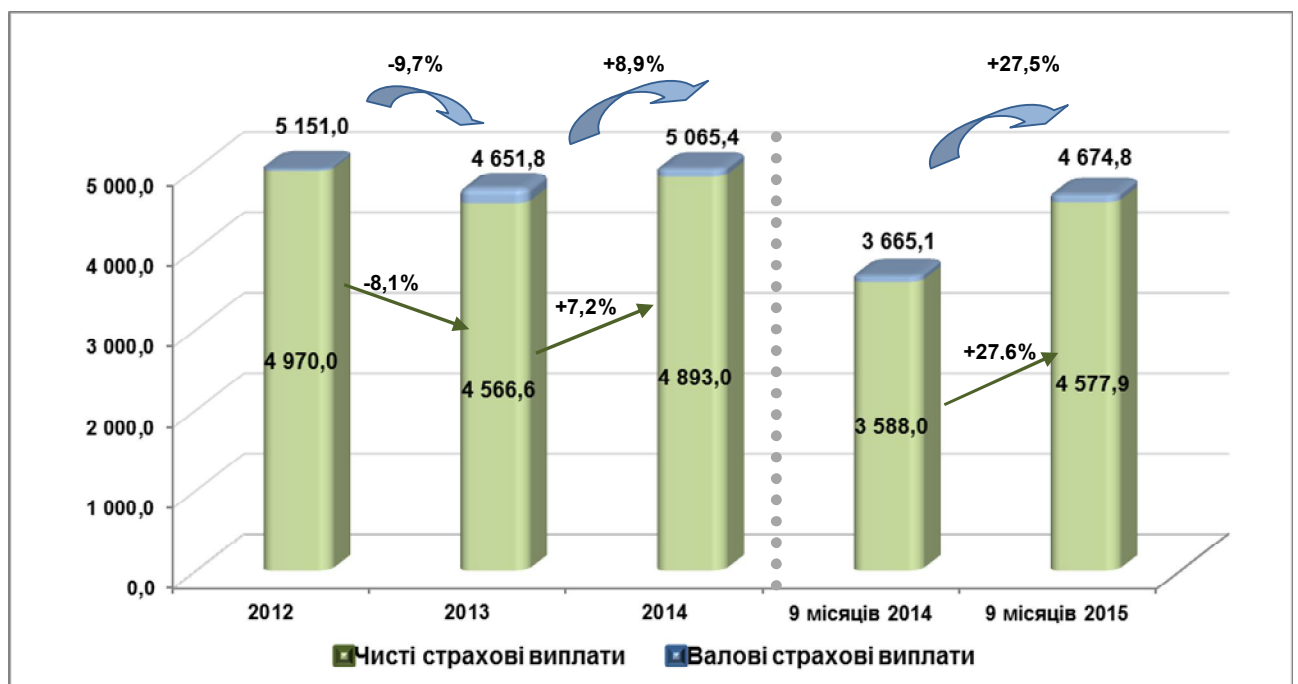

Рис. 5. Динаміка страхових виплат за 2012 – 2014, 9 місяців 2014 – 2015 рр.
(млн грн)

Страхові виплати в розрізі видів страхування за 9 місяців 2014 – 2015 рр. (обсяги, структура та темпи приросту) наведено в таблиці 6 та на рис. 6, 7, 8.

Динаміка чистих страхових виплат за 9 місяців 2014-2015 рр. представлена в таблиці 7.

Таблиця 6

Страхові виплати за видами страхування за 9 місяців 2014 – 2015 рр. (обсяги, структура та темпи приросту)

Види страхування	Страхові виплати, млн грн				Структура страхових виплат				Темпи приросту страхових виплат	
	Валові		Чисті		Структура валових виплат		Структура чистих виплат		Валових виплат	Чистих виплат
	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2015/9 місяців 2014	9 місяців 2015/9 місяців 2014
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Страховання життя	147,1	375,6	147,1	375,6	4,0%	8,0%	4,1%	8,2%	155,3%	155,3%
Види страхування, інші, ніж страхування життя, у тому числі:	3 518,0	4 299,2	3 440,9	4 202,3	96,0%	92,0%	95,9%	91,8%	22,2%	22,1%
Добровільне особисте страхування	995,3	1 060,9	995,1	1 060,1	27,2%	22,7%	27,7%	23,2%	6,6%	6,5%
Добровільне майнове страхування	1 571,4	2 187,6	1 539,6	2 146,9	42,9%	46,8%	42,9%	46,9%	39,2%	39,4%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	39,5	341,0	39,1	331,3	1,1%	7,3%	1,1%	7,2%	763,3%	747,3%
Добровільне страхування відповідальності	48,2	36,7	48,0	36,7	1,3%	0,8%	1,3%	0,8%	-23,9%	-23,5%
Недержавне обов'язкове страхування	903,1	1 014,0	858,2	958,6	24,6%	21,7%	23,9%	20,9%	12,3%	11,7%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	884,9	989,0	840,6	933,7	24,1%	21,2%	23,4%	20,4%	11,8%	11,1%
Державне обов'язкове страхування	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
ВСЬОГО (всі види страхування)	3 665,1	4 674,8	3 588,0	4 577,9	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	27,5%	27,6%

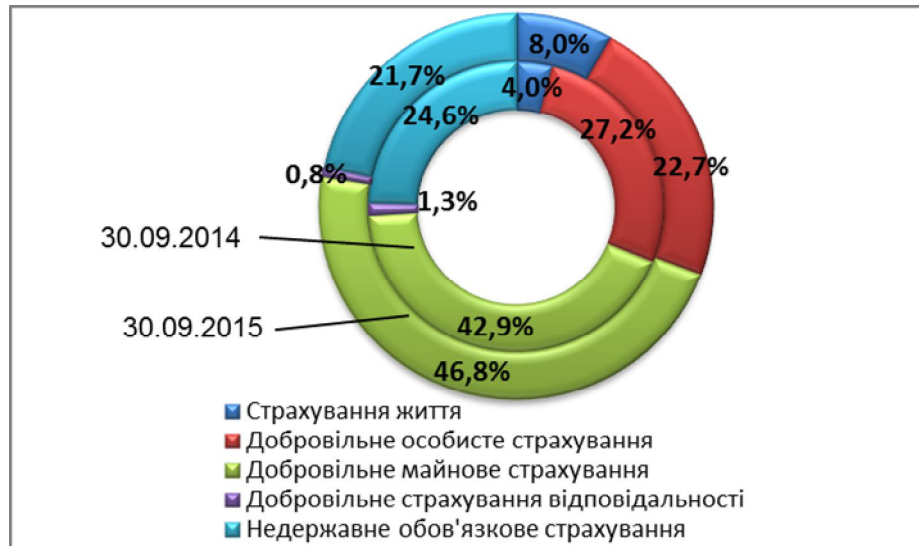

Рис. 6. Структура валових страхових виплат станом на 30.09.2014 та 30.09.2015

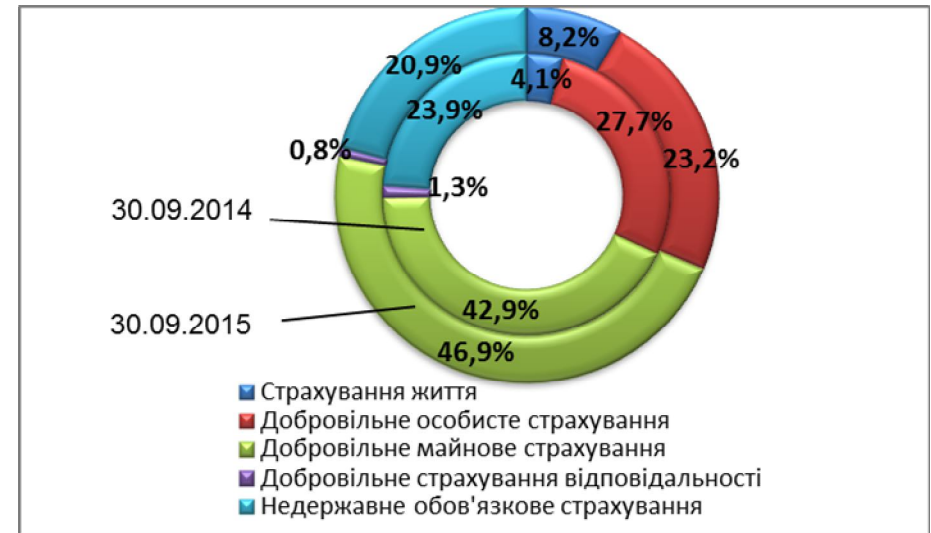

Рис. 7. Структура чистих страхових виплат станом на 30.09.2014 та 30.09.2015

Динаміка чистих страхових виплат за основними видами страхування за 9 місяців 2014-2015 рр.

Види страхування	9 місяців 2014	9 місяців 2015	Темпи приросту 9 місяців 2015/ 9 місяців 2014	
	млн грн	млн грн	млн грн	%
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	2 003,7	2 247,6	243,9	12,2
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	806,5	861,3	54,8	6,8
Страхування життя	147,1	375,6	228,5	155,3
Страхування фінансових ризиків	39,1	331,3	292,2	747,3
Страхування майна	134,9	302,6	167,7	124,3
Страхування медичних витрат	79,8	113,6	33,8	42,4
Страхування кредитів	55,3	66,1	10,8	19,5
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	117,2	59,6	-57,6	-49,1
Інші види страхування	204,4	220,2	15,8	7,7
Всього	3 588,0	4 577,9	989,9	27,6

Зростання обсягів чистих страхових виплат за 9 місяців 2015 року мало місце у всіх основних системоутворюючих видах страхування, водночас, виплати у страхуванні від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ зменшилися.

Збільшення чистих страхових виплат за 9 місяців 2015 року (+27,6%) відбулося за рахунок суттєвого збільшення чистих страхових виплат за договорами страхування фінансових ризиків на 292,2 млн грн, автострахування – 243,9 млн грн, страхування життя – 228,5 млн грн та страхування майна – 167,7 млн грн.

Структуру страхових виплат (відшкодувань) за мінусом частки страхових виплат, компенсованих перестраховиками-резидентами, за видами страхування за 9 місяців 2015 року зображено на рис. 8.

У структурі чистих страхових виплат станом на 30.09.2015 найбільша питома вага страхових виплат припадає на такі види страхування, як: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») – 2 247,6 млн грн (або 49,1%) (станом на 30.09.2014 даний показник становив 2 003,7 млн грн (або 55,8%)); частка медичного страхування (безперервне страхування здоров'я) становить 861,3 млн грн (або 18,8%) (станом на 30.09.2014 – 806,5 млн грн (або 22,5%)); страхування життя – 375,6 млн грн (або 8,2%) (станом на 30.09.2014 – 147,1 млн грн (або 4,1%)); страхування фінансових ризиків – 331,3 млн грн (або 7,2%) (станом на 30.09.2014 – 39,1 млн грн (або 1,1%)); страхування майна – 302,6 млн грн (або 6,6%) (станом на

30.09.2014 даний показник становив 134,9 млн грн (або 3,8%).

Структура чистих страхових виплат за 9 місяців 2015 року перерозподілилася на користь страхування фінансових ризиків (з 1,1% до 6,1%), страхування життя (з 4,1% до 8,2%) та страхування майна (з 3,8% до 6,6%) за рахунок зменшення частки автострахування (з 55,8% до 49,1%), медичного страхування (з 22,5% до 18,8%), страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (з 3,3% до 1,3%).

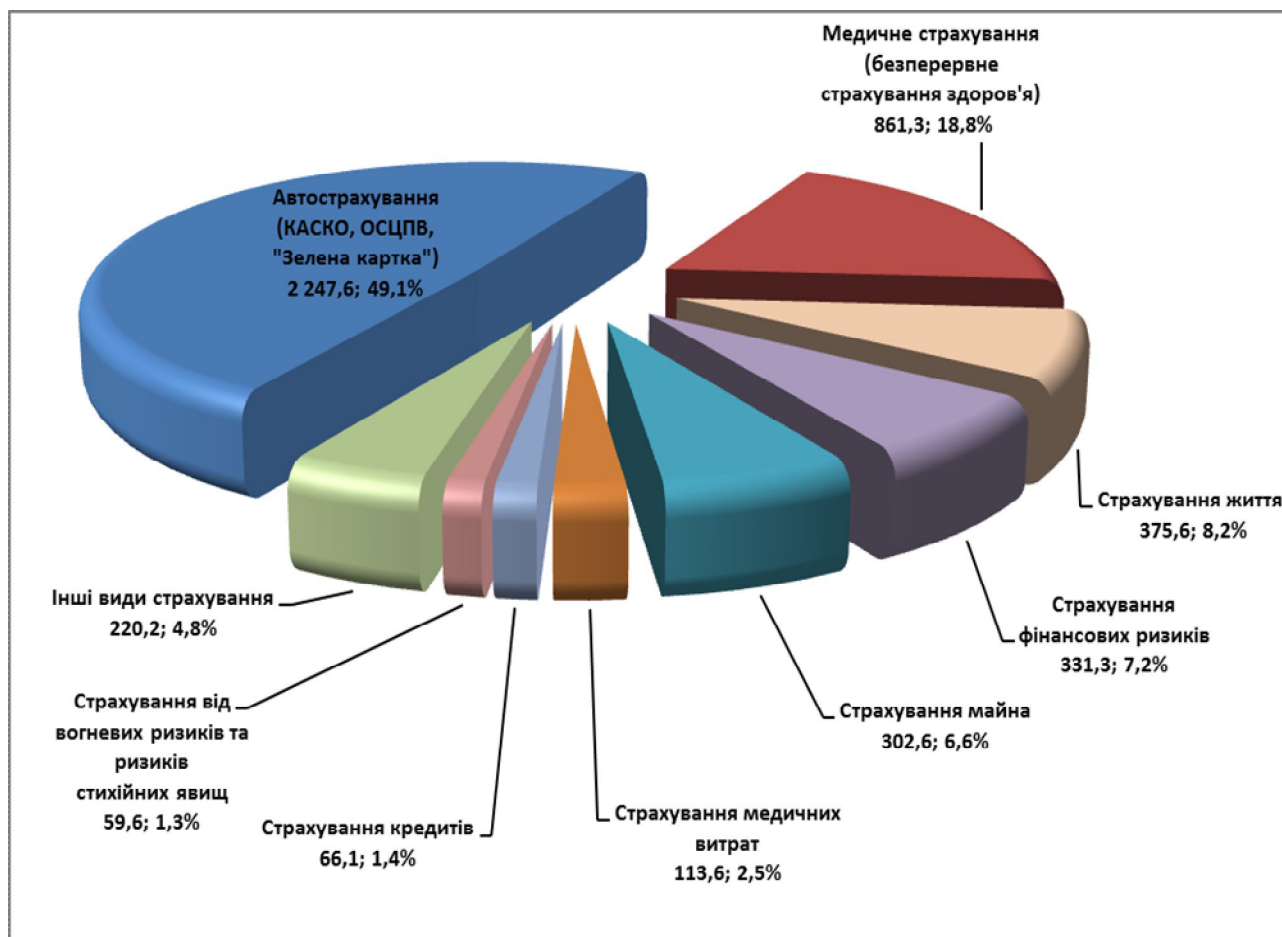

Рис. 8. Структура чистих страхових виплат за видами страхування станом на 30.09.2015 (млн грн)

Рівень страхових виплат за видами страхування

Рівень валових страхових виплат (відношення валових страхових виплат до валових страхових премій) станом на 30.09.2015 становив 21,5% (таблиця 8).

Високий рівень валових страхових виплат (більше за загальний по ринку) спостерігався за такими видами страхування: з медичного страхування – 58,3% (станом на 30.09.2014 – 63,3%), добровільного особистого страхування – 43,9% (станом на 30.09.2014 – 40,4%), обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 33,2% (станом на 30.09.2014 – 38,5%), недержавного обов'язкового страхування – 27,5% (станом на 30.09.2014 – 32,3%), страхування життя – 25,0% (станом на 30.09.2014 – 9,8%).

Рівень страхових виплат за видами страхування

Види страхування	Рівень страхових виплат			
	валових виплат		чистих виплат	
	Станом на 30.09.2014	Станом на 30.09.2015	Станом на 30.09.2014	Станом на 30.09.2015
Страхування життя	9,8%	25,0%	9,8%	25,0%
Види страхування, інші, ніж страхування життя, у тому числі:	22,6%	21,3%	28,3%	27,6%
Добровільне особисте страхування	40,4%	43,9%	45,7%	46,0%
Добровільне майнове страхування	16,9%	16,9%	22,9%	25,1%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	2,1%	11,3%	3,4%	18,3%
Добровільне страхування відповідальності	4,8%	3,1%	7,8%	4,0%
Недержавне обов'язкове страхування	32,3%	27,5%	32,7%	27,6%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	38,5%	33,2%	39,1%	33,5%
Державне обов'язкове страхування	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
ВСЬОГО (всі види страхування)	21,5%	21,5%	26,3%	27,3%

Рівень чистих страхових виплат (відношення чистих страхових виплат до чистих страхових премій) станом на 30.09.2015 становив 27,3% (станом на 30.09.2014 – 26,3%). Високий рівень чистих страхових виплат станом на 30.09.2015 спостерігався за видами добровільного особистого страхування – 46,0%, з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 33,5%, з недержавного обов'язкового страхування – 27,6%, зі страхування життя – 25,0%.

Рівень чистих страхових виплат та чисті страхові виплати за видами страхування за 9 місяців 2015 року в порівнянні з відповідним періодом 2014 року наведено у таблиці 9.

Рівень чистих страхових виплат із страхування життя станом на 30.09.2015 збільшився на 15,2 в.п. до рівня 25,0%; рівень чистих страхових виплат із страхування фінансових ризиків збільшився на 14,9 в.п. до рівня 18,3%; рівень чистих страхових виплат із страхування кредитів збільшився на 13,6 в.п. до рівня 30,7%; рівень чистих страхових виплат із страхування майна збільшився на 10,1 в.п. до рівня 18,7%; рівень чистих страхових виплат з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) зменшився на 6,9 в.п. до рівня 22,0%; рівень чистих страхових виплат зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ зменшився на 5,7 в.п. до рівня 6,1%; рівень чистих страхових виплат з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) зменшився на 4,2 в.п. до

рівня 36,9%; рівень чистих страхових виплат зі страхування наземного транспорту (КАСКО) станом на 30.09.2015 зменшився на 1,4 в. п. до рівня 51,1%. Традиційно високим залишається рівень чистих виплат з медичного страхування (59,7%).

Таблиця 9

Рівень чистих страхових виплат та чисті страхові виплати за видами страхування за 9 місяців 2014–2015 рр.

Види страхування	Чисті страхові виплати		Рівень чистих страхових виплат	
	9 місяців 2014 (млн грн)	9 місяців 2015 (млн грн)	Станом на 30.09.2014 (%)	Станом на 30.09.2015 (%)
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	806,5	861,3	67,2%	59,7%
Страхування наземного транспорту ("КАСКО")	1163,1	1 313,9	52,5%	51,1%
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ)	737,7	793,1	41,1%	36,9%
Страхування медичних витрат	79,8	113,6	32,5%	32,3%
Страхування кредитів	55,3	66,1	17,1%	30,7%
Страхування життя	147,1	375,6	9,8%	25,0%
Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) "Зелена картка"	102,9	140,6	28,9%	22,0%
Страхування майна	134,9	302,6	8,6%	18,7%
Страхування фінансових ризиків	39,1	331,3	3,4%	18,3%
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	117,2	59,6	11,8%	6,1%
Інші види страхування	204,4	220,2	8,9%	6,4%

Страхування фізичних осіб

Від страховальників-фізичних осіб за 9 місяців 2015 року надійшло **7 269,2 млн грн** валових страхових премій, що на 7,2% більше, ніж за аналогічний період 2014 року.

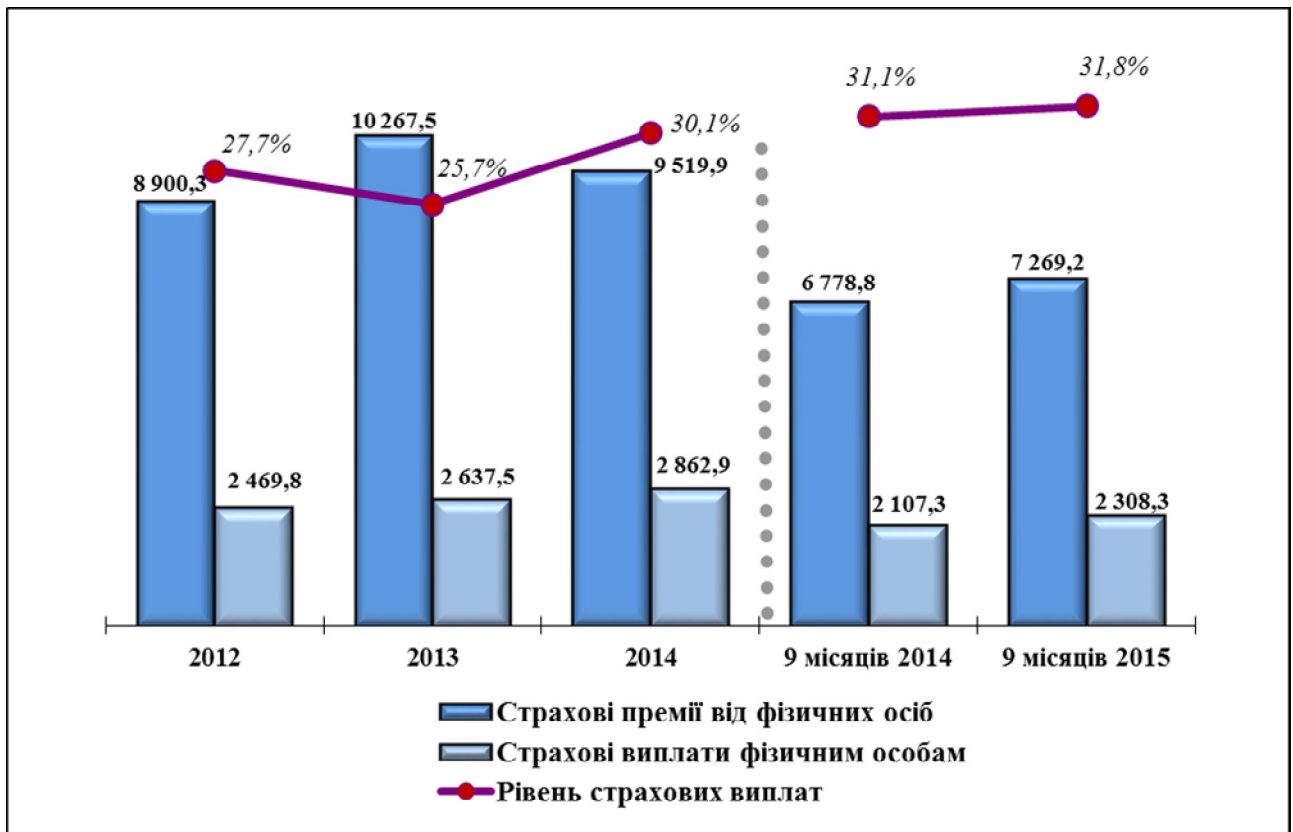
Структура валових страхових премій, які надійшли від фізичних осіб за 9 місяців 2015 року:

5 866,5 млн грн – за видами страхування, іншими, ніж страхування життя (на 7,4% більше, ніж за аналогічний період 2014 року);

1 402,7 млн грн – за видом страхування життя (на 6,6% більше, ніж за аналогічний період 2014 року).

Страхові виплати страхувальникам-фізичним особам за 9 місяців 2015 року становили **2 308,3 млн грн** (49,4% від загальних валових виплат), що на 9,5% більше, ніж за відповідний період 2014 року.

Рівень страхових виплат фізичним особам (відношення страхових виплат до страхових премій) станом на 30.09.2015 становив 31,8%, що на 0,7 в. п. більше, ніж станом на 30.09.2014 (див. рис. 9).

Рис. 9. Динаміка страхових платежів, виплат та рівня страхових виплат у секторі страхування фізичних осіб за 2012 – 2014 рр., 9 місяців 2015 р. (млн грн)

Структура страхових платежів та страхових виплат при страхуванні фізичних осіб станом на 30.09.2015 має такий вигляд:

– від страхування наземного транспорту (КАСКО) надійшло **1 487,3 млн грн** (або **20,5%** всіх страхових премій від громадян), що на 51,5 млн грн (або на 3,6%) більше в порівнянні з відповідною датою 2014 року; **24,7%** всіх страхових премій від громадян становили премії від страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – **1 792,3 млн грн**, що на 303,0 млн грн (або на 20,3%) більше в порівнянні з відповідною датою 2014 року; від страхування життя надійшло **1 402,7 млн грн** (або **19,3%** всіх страхових премій від громадян), що на 87,0 млн грн (або на 6,6%) більше в порівнянні з відповідною датою 2014 року; від медичного страхування (безперервне страхування здоров'я) – **566,3 млн грн** (або **7,8%** всіх страхових премій від громадян), що на

67,9 млн грн (або на 10,7%) менше в порівнянні з відповідною датою 2014 року; від страхування від нещасних випадків – **277,4 млн грн** (або **3,8%** всіх страхових премій від громадян), що на 210,7 млн грн (або на 43,2%) менше в порівнянні з відповідною датою 2014 року;

– основна частина страхових виплат (**33,0%**) здійснена за договорами страхування наземного транспорту (КАСКО) – **762,0 млн грн**, що на 19,4 млн грн (або на 2,6%) більше в порівнянні з відповідною датою 2014 року; **26,1%** страхових виплат здійснено за договорами страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) і становить **601,7 млн грн**, що на 24,0 млн грн (або на 4,2%) більше в порівнянні з відповідною датою 2014 року; за медичним страхуванням (безперервне страхування здоров'я) фізичним особам було виплачено **360,0 млн грн** (або **15,6%** від загального розміру страхових виплат/відшкодувань страхувальникам-фізичним особам), що на 64,8 млн грн (або на **15,3%**) менше в порівнянні з відповідною датою 2014 року.

Рівень страхових виплат за договорами страхування наземного транспорту (КАСКО), укладеними зі страхувальниками – фізичними особами, станом на 30.09.2015 становив 51,2%, за договорами страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – 33,6%, за медичним страхуванням – 63,6%.

Кількість укладених договорів страхування з фізичними особами за підсумками 9 місяців 2015 року зазнала, зокрема, таких змін:

– кількість укладених договорів страхування майна збільшилася на 21 229,8 тис. одиниць (до 23 212,2 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на 30.09.2014;

– кількість укладених договорів страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ збільшилася на 21 044,8 тис. одиниць (до 22 728,8 тис. одиниць), у порівнянні з відповідним показником станом на 30.09.2014;

– кількість укладених договорів страхування фінансових ризиків збільшилася на 5 543,6 тис. одиниць (до 6 075,6 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на 30.09.2014;

– кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків збільшилася на 5 245,4 тис. одиниць (до 12 405,0 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на 30.09.2014;

– кількість укладених договорів страхування життя збільшилася на 536,0 тис. одиниць (до 722,9 тис. одиниць), в порівнянні з відповідним показником станом на 30.09.2014.

Отже, обсяг страхових премій від фізичних осіб за результатами 9 місяців 2015 року (7 269,2 млн грн) збільшився на 7,2% в порівнянні з відповідним показником станом на 30.09.2014. За результатами 9 місяців 2015 року значно збільшився (на 9,5%) обсяг страхових виплат фізичним особам.

Основні показники автострахування

Динаміка основних показників страхування автотранспорту – страхування наземного транспорту (КАСКО), страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за внутрішніми договорами (ОСЦПВ) та за міжнародними договорами ("Зелена картка") – наведена в таблиці 10.

Таблиця 10

Динаміка основних показників автострахування за 9 місяців 2014–2015 рр.

Вид страхування	Валові страхові премії, млн грн		Валові страхові виплати, млн грн		Рівень валових страхових виплат, %		Темпи приросту, %	
	9 місяців 2014	9 місяців 2015	9 місяців 2014	9 місяців 2015	станом на 30.09.14	станом на 30.09.15	валові страхові премії	валові страхові виплати
							9 місяців 2015/ 9 місяців 2014	
Страхування наземного транспорту (КАСКО)	2 385,3	2 724,5	1 182,1	1 335,5	49,6	49,0	14,2	13,0
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ)	1 857,2	2 201,6	738,0	793,4	39,7	36,0	18,5	7,5
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за міжнародними договорами) "Зелена картка"	439,7	775,5	146,9	195,7	33,4	25,2	76,4	33,2
Всього	4 682,2	5 701,6	2 067,0	2 324,6	44,1	40,8	21,8	12,5

Згідно з даними таблиці 10, за 9 місяців 2015 року обсяг валових страхових премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») збільшився на 21,8%, обсяг валових страхових виплат зріс на 12,5%. При цьому частка валових страхових премій та валових страхових виплат страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) в автострахуванні становить 38,6% та 34,1% (відповідно).

Надходження валових страхових премій при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) за 9 місяців 2015 року збільшилося на **14,2%** у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року і становило **2 724,5 млн грн**, при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) обсяг валових страхових премій збільшився на **18,5%** і становив **2 201,6 млн грн**.

Обсяг валових страхових виплат при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) за 9 місяців 2015 року становив **1 335,5 млн грн**, що на **13,0%** більше, ніж за аналогічний період 2014 року; обсяг валових страхових виплат при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) становив **793,4 млн грн**, що на **7,5%** більше, ніж за аналогічний період 2014 року.

Структура валових страхових платежів та валових страхових виплат у секторі автострахування представлена на рисунках 10, 11.

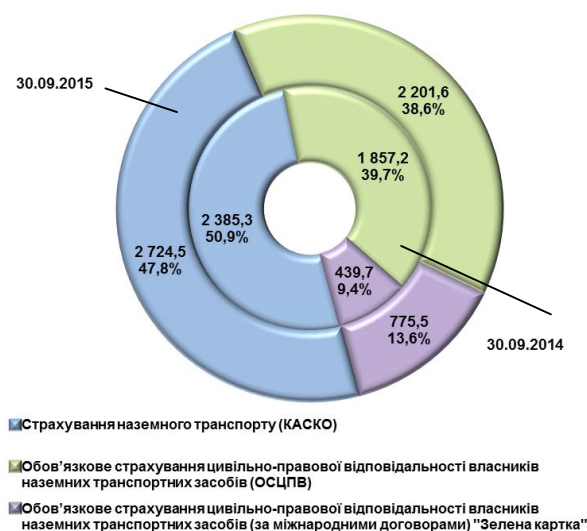

Рис. 10. Структура страхових премій у секторі автострахування станом на 30.09.2014 та 30.09.2015 (млн грн)

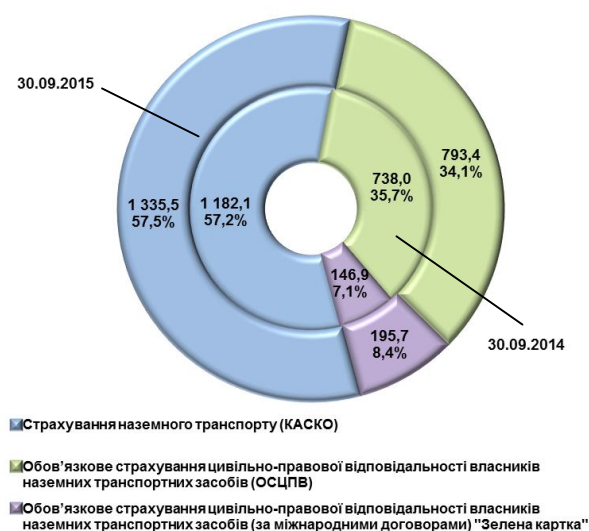

Рис. 11. Структура страхових виплат у секторі автострахування станом на 30.09.2014 та 30.09.2015 (млн грн)

За 9 місяців 2015 року на 564,6 тис. одиниць (або на 9,8%) зменшилася кількість укладених договорів страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – до 5 172,0 тис. одиниць.

Рівень валових страхових виплат зі страхування наземного транспорту (КАСКО) станом на 30.09.2015 становив 49,0% (станом на 30.09.2014 – 49,6%), при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – 36,0% (станом на 30.09.2014 – 39,7%).

За підсумками 9 місяців 2015 року:

– при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) обсяг чистих страхових премій становив **2 571,6 млн грн**, при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – **2 150,5 млн грн**;

– при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) обсяг чистих страхових виплат становив **1 313,9 млн грн**, при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – **793,1 млн грн**.

Страхування життя

Валові страхові платежі (премії, внески) при страхуванні життя за 9 місяців 2015 року становили **1 503,3 млн грн**, що на 0,2% більше, ніж за 9 місяців 2014 року (станом на 30.09.2014 – 1 500,1 млн грн).

Структура валових надходжень страхових платежів (премій, внесків) станом на 30.09.2015 має такий вигляд:

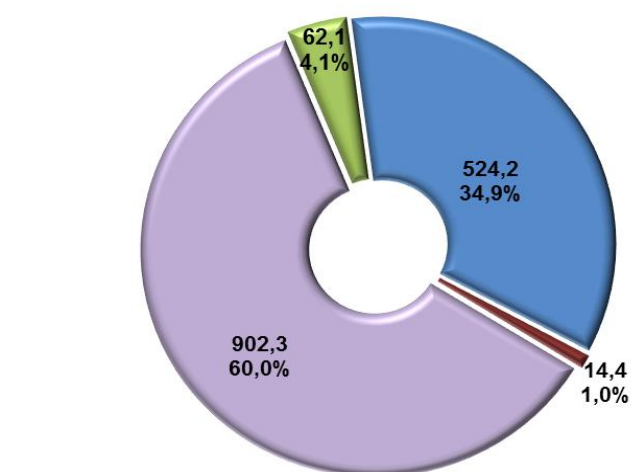
1 402,7 млн грн (або 93,3%) – що надійшли від фізичних осіб;

100,6 млн грн (або 6,7%) – що надійшли від юридичних осіб.

За 9 місяців 2015 року збільшилася кількість застрахованих фізичних осіб на 3,2% або на 147 283 осіб (станом на 31.12.2014 застраховано 4 618 275 фізичних осіб, станом на 30.09.2015 – 4 765 558 фізичні особи).

Протягом 9 місяців 2015 року застраховано 1 013 124 фізичні особи, що на 41,2% або на 295 806 осіб більше проти відповідного періоду 2014 року (за 9 місяців 2014 року застраховано 717 318 фізичних осіб).

Структура валових страхових премій та виплат із страхування життя зображена на рисунках 12 та 13.

- за іншими договорами страхування життя
- за іншими договорами накопичувального страхування
- за договорами страхування життя лише на випадок смерті
- за договорами страхування, якими передбачено досягнення застрахованою особою визначеного договором пенсійного віку

Рис 12. Структура валових страхових премій із страхування життя станом на 30.09.2015 (млн грн)

Діаграма не відображає даних зі страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника недержавного пенсійного фонду у обсязі 0,3 млн грн (0,02%)

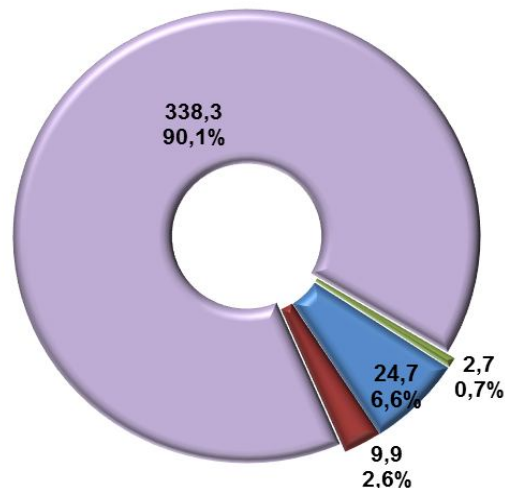

Рис 13. Структура валових страхових виплат із страхування життя станом на 30.09.2015 (млн грн)

Обсяги надходжень валових страхових платежів та валових страхових виплат за 2012 – 2014 рр., станом на 30.09.2014 та станом на 30.09.2015 зображено на рис. 14.

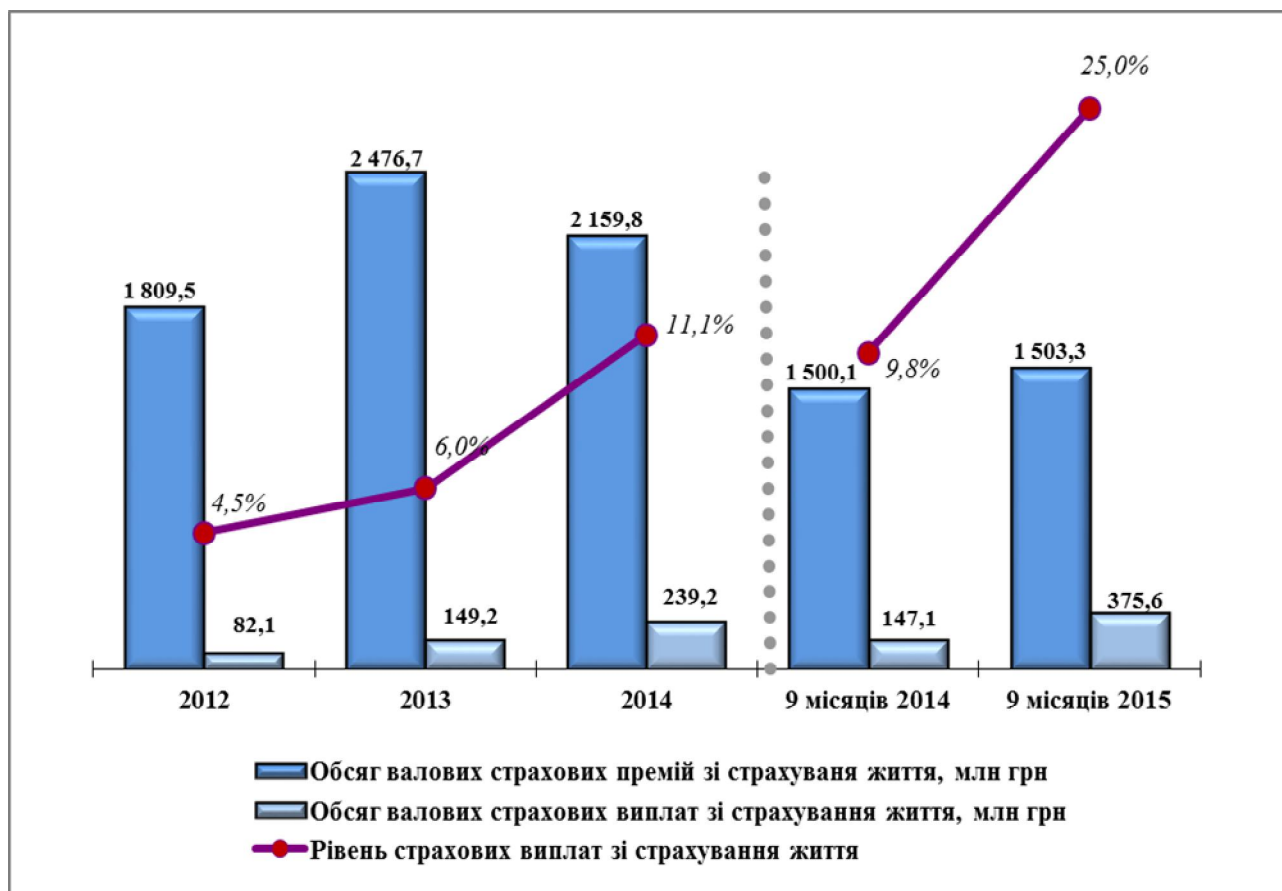

Рис. 14. Динаміка страхових премій та страхових виплат із страхування життя за 2012 – 2014 рр., 9 місяців 2015 р. (млн грн)

Обсяг валових страхових виплат із страхування життя станом на 30.09.2015 становив **375,6 млн грн³**, що в 2,6 рази більше в порівнянні з відповідним періодом 2014 року (станом на 30.09.2014 – 147,1 млн грн).

Станом на 30.09.2015 величина зміни резервів із страхування життя становила 1 001,6 млн грн (таблиця 11), що на 17,7 млн грн більше у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року.

Основна частина величини зміни резервів зі страхування життя сформована за іншими договорами накопичувального страхування, а саме 976,8 млн грн. За іншими договорами страхування життя величина зміни резервів зі страхування життя становить -6,9 млн грн.

³ Включаючи страхові виплати у вигляді анuitетів.

Зміна резервів із страхування життя за 9 місяців 2014–2015 рр.

Показники	9 місяців 2014, млн грн	9 місяців 2015, млн грн	Темпи приросту, %
Величина зміни резервів із страхування життя, у тому числі, яка відповідає:			
інвестиційним доходам, що застосовуються для розрахунку страхових тарифів;	983,9	1 001,6	1,8
індексації розмірів страхових сум та (або) страхових виплат за офіційним індексом інфляції;	108,0	142,5	31,9
частині інвестиційного доходу від розміщення коштів резервів із страхування життя, що залишилась після передбачених статтею 9 Закону України “Про страхування” обов'язкових відрахувань в математичні резерви та вирахувань витрат страховика на ведення справи;	2,5	27,9	1 016,0
загальному обсягу збільшення розмірів страхових сум та (або) страхових виплат (бонусів), які визначено за іншими фінансовими результатами діяльності згідно з договорами страхування, що передбачають участь страхувальника у інвестиційному доході страховика;	173,7	190,2	9,5
величині зміни розмірів страхових сум та (або) страхових виплат за договорами страхування, грошові зобов'язання за якими визначено у вільноконвертованій валюті або розрахункових величинах.	30,6	36,8	20,3
	74,7	115,1	54,1

За підсумками 9 місяців 2015 року 16 СК "Life" отримали від'ємне значення приросту резервів із страхування життя на загальну суму 13,0 млн грн, що пов'язано з достроковим розірванням договорів страхування (за підсумками 9 місяців 2014 року від'ємне значення задекларували 11 СК "Life" на загальну суму 32,6 млн грн). Приріст резервів із страхування життя становив 1 014,6 млн грн. Найбільший приріст страхових резервів зі страхування життя (більше 100 млн грн) задекларовано трьома страховими компаніями "Life" у розмірах 416,2 млн грн, 220,8 млн грн та 119,0 млн грн (41,0%, 21,8% та 11,7% від загального приросту резервів відповідно⁴).

⁴ Від'ємні значення приросту резервів із страхування життя при розрахунку часток не використовувались.

Перестраховування

За договорами перестраховування ризиків за 9 місяців 2015 року українські страховики (цеденти, перестраховувальники) сплатили часток страхових премій **6 726,3 млн грн** (за 9 місяців 2014 року – 4 499,3 млн грн) (рис. 15), з них:

- перестраховикам-нерезидентам – **1 753,9 млн грн** (за 9 місяців 2014 року – 1 061,6 млн грн);
- перестраховикам-резидентам – **4 972,4 млн грн** (за 9 місяців 2014 року – 3 437,7 млн грн).

Загальна сума часток страхових виплат, компенсованих перестраховиками, становила **792,7 млн грн** (за 9 місяців 2014 року – 395,2 млн грн), у тому числі компенсовано:

- перестраховиками-нерезидентами – **695,8 млн грн** (за 9 місяців 2014 року – 318,1 млн грн);
- перестраховиками-резидентами – **96,9 млн грн** (за 9 місяців 2014 року – 77,1 млн грн).

Структура вихідного перестраховування за видами страхування станом на 30.09.2015 (млн грн) зображена на рисунку 15.

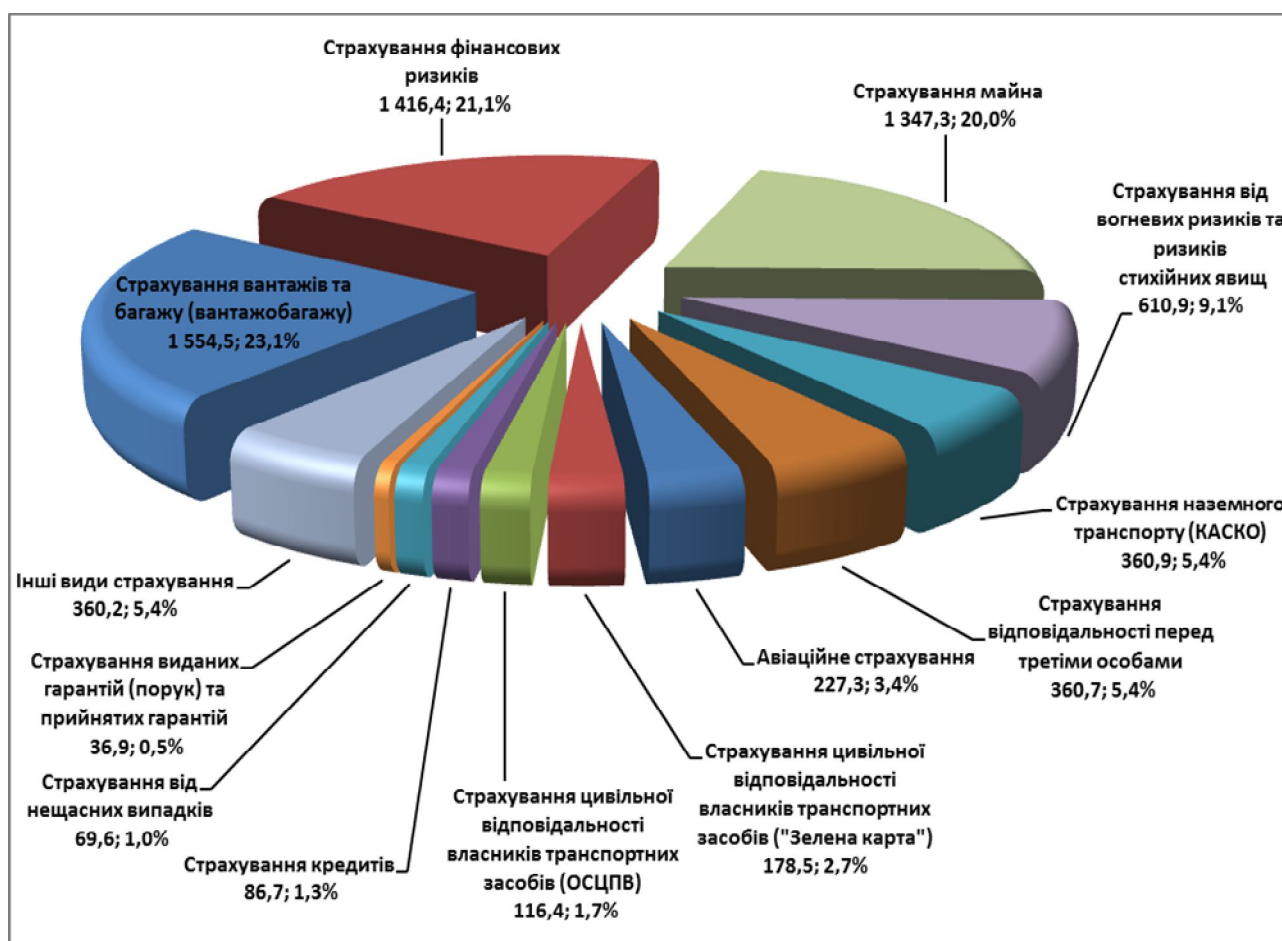

Рис. 15. Структура вихідного перестраховування за видами страхування станом на 30.09.2015 (млн грн)

У структурі вихідного перестраховування станом на 30.09.2015 найбільше сплачено часток страхових премій за такими видами страхування, як: страхування вантажів та багажу (вантажобагажу) – **1 554,5 млн грн (або 23,1%)** (станом на 30.09.2014 – 406,5 млн грн (або 9,0%)); страхування фінансових ризиків – **1 416,4 млн грн (або 21,1%)** (станом на 30.09.2014 – 809,2 млн грн (або 18,0%)); страхування майна – **1 347,3 млн грн (або 20,0%)** (станом на 30.09.2014 – 836,6 млн грн (або 18,6%)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – **610,9 млн грн (або 9,1%)** (станом на 30.09.2014 – 564,5 млн грн (або 12,5%)); страхування наземного транспорту (КАСКО) – **360,9 млн грн (або 5,4%)** (станом на 30.09.2014 – 296,8 млн грн (або 6,6%)); страхування відповідальності перед третіми особами – **360,7 млн грн (або 5,4%)** (станом на 30.09.2014 – 446,5 млн грн (або 9,9%)); авіаційне страхування – **227,3 млн грн (або 3,4%)** (станом на 30.09.2014 – 108,2 млн грн (або 2,4%)).

Перерозподіл у структурі вихідного перестраховування станом на 30.09.2015 порівняно з аналогічним періодом 2014 року відбувся на користь таких видів страхування, як: страхування вантажів та багажу (з 9,0% до 23,1%), страхування фінансових ризиків (з 18,0% до 21,1%); страхування майна (з 18,6% до 20,0%). При цьому, у структурі вихідного перестраховування відбулося зменшення з наступних видів страхування: страхування відповідальності перед третіми особами (з 9,9% до 5,4%), страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій (з 4,2% до 0,5%), страхування від нещасних випадків (з 4,6% до 1,0%), страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (з 12,5% до 9,1), страхування кредитів (з 3,7% до 1,3%).

Страхові премії сплачені на перестраховування станом на 30.09.2015 у порівнянні з відповідним періодом минулого року збільшились на 49,5% або на 2 227,0 млн грн. Збільшення вихідного перестраховування відбулось майже по всіх видах страхування, окрім страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій, страхування від нещасних випадків, страхування відповідальності перед третіми особами та страхування кредитів.

У співвідношенні до валових страхових премій частка вихідного перестраховування станом на 30.09.2015 становила 31,0% (станом на 30.09.2014 – 26,3%) (рис. 16).

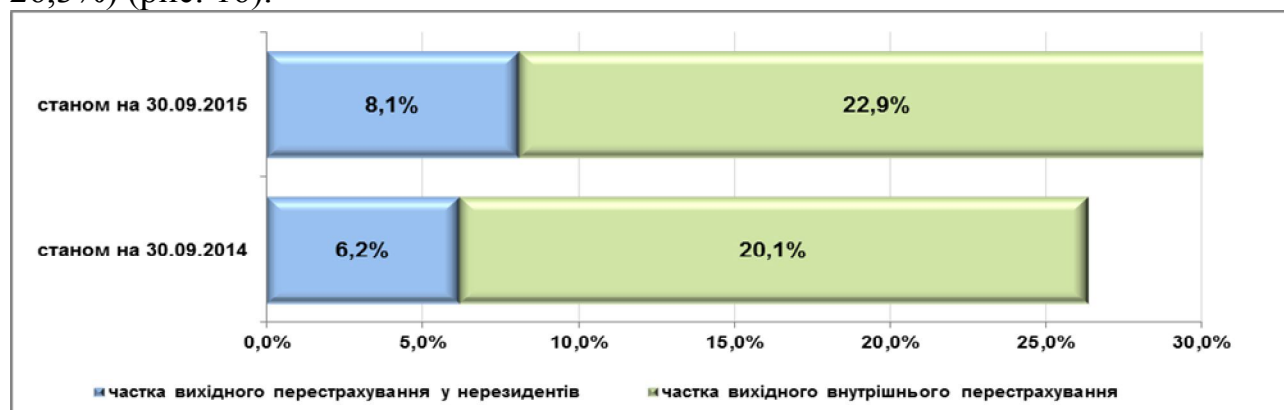

Рис. 16. Частки вихідного перестраховування у співвідношенні до валових страхових премій за 9 місяців 2014 – 2015 рр.

На збільшення частки вихідного перестраховування за 9 місяців 2015 року вплинуло збільшення на 1 534,7 млн грн перестраховування в середині країни та збільшення на 692,3 млн грн операцій з перестраховування із страховиками-нерезидентами.

На рис. 17 представлено структуру перестраховування ризиків у нерезидентів станом на 30.09.2015. Від загальної суми сплачених часток страхових премій на перестраховування нерезидентам найбільше сплачено до Великобританії – 27,4%, Німеччини – 19,1%, Швейцарії – 9,6%, Польщі – 8,0% та Російської Федерації – 7,9%.

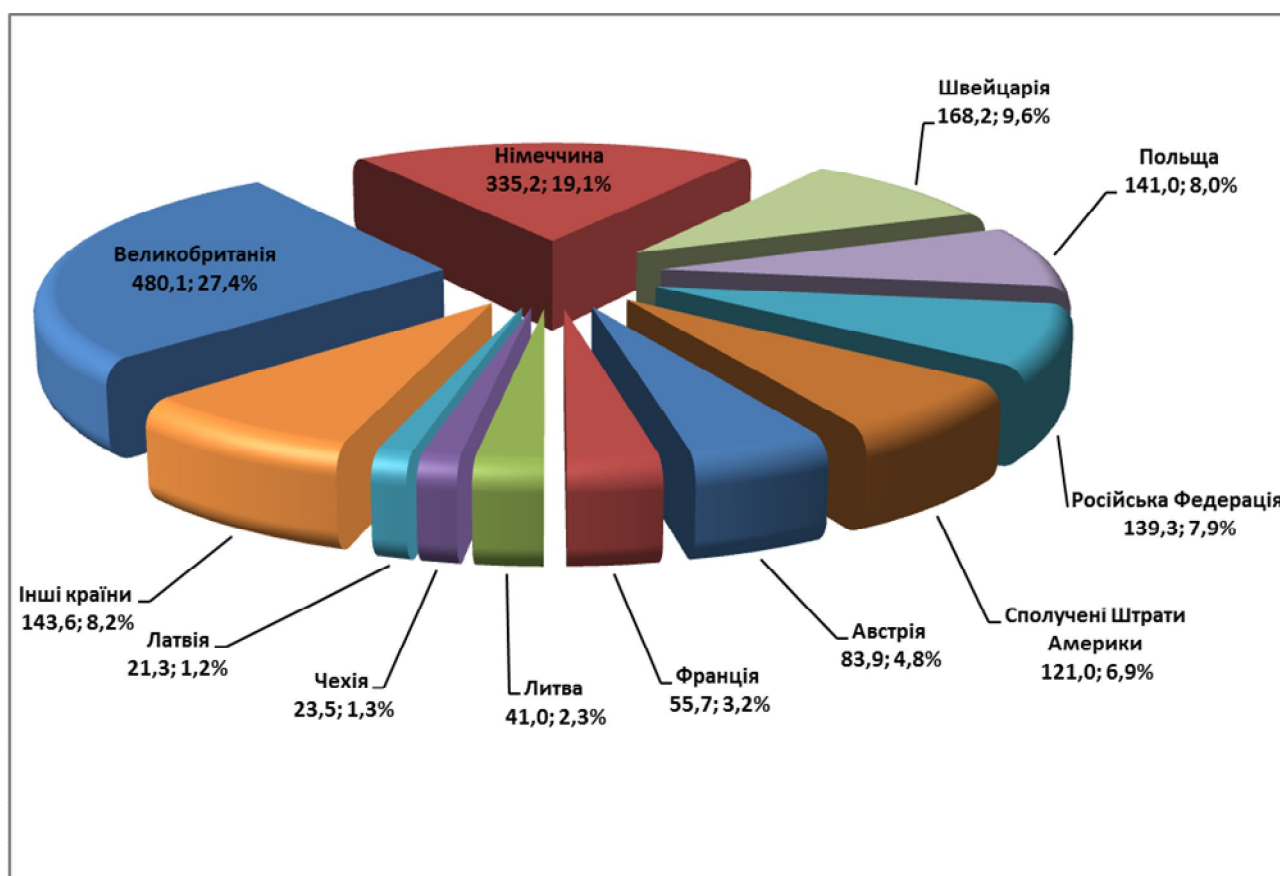

Рис. 17. Частка страхових платежів, яка належить перестраховику-нерезиденту, станом на 30.09.2015 (млн грн)

Структура вихідного перестраховування станом на 30.09.2015 порівняно з аналогічним періодом 2014 року зазнала змін на користь таких країн, як: Великобританії (з 16,5% до 27,4%), Польщі (з 1,6% до 8,0%), США (з 2,2% до 6,9%) за рахунок зменшення частки страхових платежів Російської Федерації (з 20,7% до 7,9%), Німеччини (з 26,7% до 19,1%), Швейцарії (з 12,3% до 9,6%) та Австрії (з 5,9% до 4,8%).

Структура перестраховування ризиків у нерезидентів станом на 30.09.2015 має такий вигляд:

- Великобританія, займає 27,4% в загальній сумі перестраховування проти 16,5% станом на 30.09.2014. Обсяг перестраховування зріс на

304,6 млн грн або на 173,5% (станом на 30.09.2015 – 480,1 млн грн, станом на 30.09.2014 – 175,5 млн грн);

- Німеччина, займає 19,1% в загальній сумі перестрахування проти 26,7% станом на 30.09.2014. Обсяг перестрахування зменшився на 51,7 млн грн або на 18,2% (станом на 30.09.2015 – 335,2 млн грн, станом на 30.09.2014 – 283,6 млн грн);
- Швейцарія, займає 9,6% в загальній сумі перестрахування проти 12,3% станом на 30.09.2014. Обсяг перестрахування зменшився на 37,7 млн грн або на 28,9% (станом на 30.09.2015 – 168,2 млн грн, станом на 30.09.2014 – 130,5 млн грн);
- Польща, займає 8,0% в загальній сумі перестрахування проти 1,6% станом на 30.09.2014. Обсяг перестрахування зріс на 123,8 млн грн або в 8 разів (станом на 30.09.2015 – 141,0 млн грн, станом на 30.09.2014 – 17,3 млн грн);
- Російська Федерація, займає 7,9% в загальній сумі перестрахування проти 20,7% станом на 30.09.2014. Обсяг перестрахування зменшився на 80,1 млн грн або на 36,5% (станом на 30.09.2015 – 139,3 млн грн, станом на 30.09.2014 – 219,4 млн грн);
- США, займають 6,9% в загальній сумі перестрахування проти 2,2% станом на 30.09.2014. Обсяг перестрахування зріс на 97,5 млн грн або в п'ять разів (станом на 30.09.2015 – 121,0 млн грн, станом на 30.09.2014 – 23,5 млн грн).

Активи страховиків та сформовані страхові резерви

Динаміка активів та обсягів страхових резервів страховиків за 2012 – 2014 рр. та станом на 30.09.2015 зображена на рис. 18.

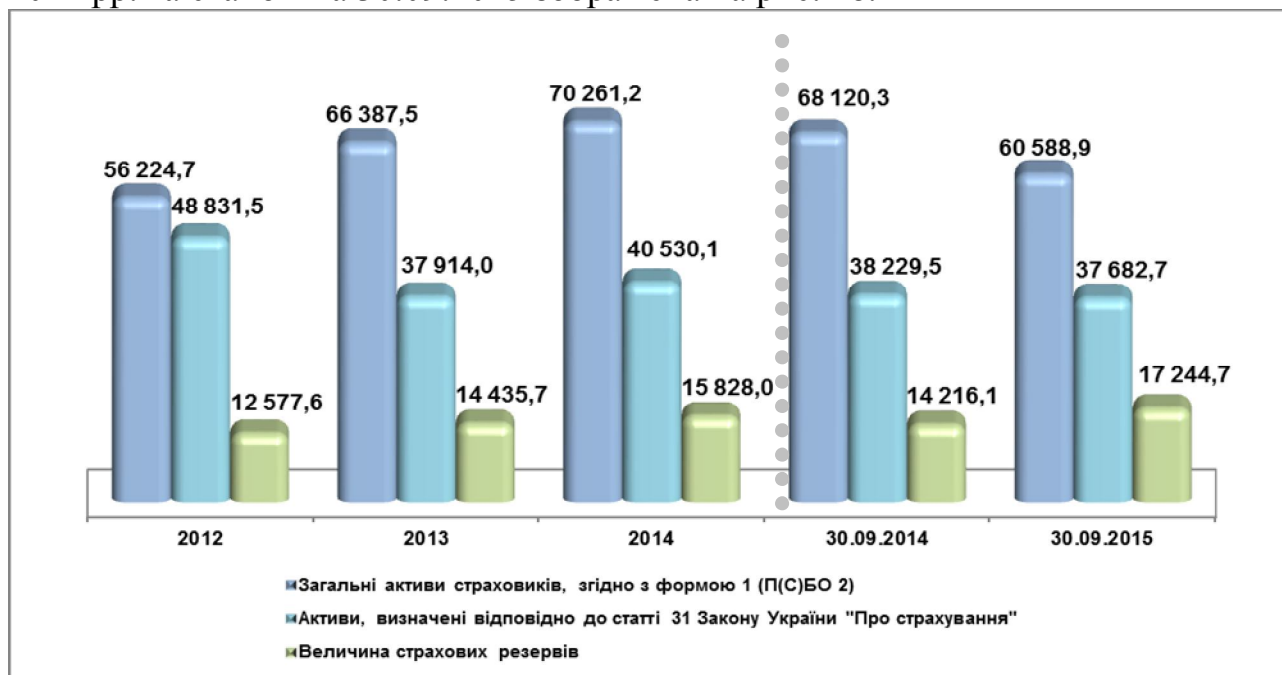

Рис. 18. Динаміка активів та обсягів страхових резервів страховиків за 2012–2014 рр. та за 9 місяців 2015 р. (млн грн)

Станом на 30.09.2015 обсяг загальних активів страховиків становив **60 588,9** млн грн, що на 11,1% менше в порівнянні з відповідним показником минулого року.

Величина активів, визначених відповідно до статті 31 Закону України «Про страхування», зменшилась в порівнянні з відповідним показником станом на 30.09.2014 на 546,8 млн грн або на 1,4% та склала 62,2% загальних активів страховиків (станом на 30.09.2014 активи, визначені по статті 31 Закону України «Про страхування» становили 38 229,5 млн грн, станом на 30.09.2015 – 37 682,7 млн грн).

Описана вище негативна динаміка показників активів страховиків пов'язана із зменшенням кількості страхових компаній та із списанням неліквідних активів з балансів страховиків.

Розміщення страхових резервів здійснюється згідно зі статтею 31 Закону України «Про страхування», де визначено перелік активів за відповідними категоріями.

Станом на 30.09.2015 обсяг активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів⁵, становив **37 682,7** млн грн, які в розмірі **17 711,9** млн грн використано з метою представлення коштів страхових резервів.

На зменшення загальних активів страховиків (-11,1%) та активів, визначених законодавством для представлення коштів страхових резервів (1,4%) при збільшенні страхових резервів (+21,3%) вплинули такі чинники: втрата активів пов'язана з анексією Автономної Республіки Крим та веденням бойових дій на сході України; проведення переоцінки активів за справедливою вартістю, призвело до росту страхових резервів.

Структура активів страхових компаній, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування» для представлення страхових резервів (таблиця 12), станом на 30.09.2015 у порівнянні з інформацією станом на 30.09.2014 мала такі зміни:

- на 4 285,0 млн грн (або на 23,2%) зменшився обсяг активів, дозволених для представлення акціями, і становив 14 202,3 млн грн (або 37,7% від загального обсягу активів);
- на 2 275,7 млн грн (або на 24,9%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення банківськими вкладками (депозитами), і становив 11 405,4 млн грн (або 30,3% від загального обсягу активів). При цьому, банківські вклади (депозити) в іноземній валюті збільшились на 1 246,6 млн грн (або на 84,1%) і становили 2 728,1 млн грн проти 1 481,5 млн грн станом на 30.09.2014;

⁵ - відповідно до статті 31 Закону України «Про страхування».

- на 1 150,3 млн грн (або на 43,3%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення правами вимог до перестраховиків, і становив 3 809,2 млн грн (або 10,1% від загального обсягу активів);
- на 583,1 млн грн (або на 24,1%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення грошовими коштами на поточних рахунках, і склав 3 004,9 млн грн (або 8,0% від загального обсягу активів). При цьому, грошові кошти на поточних рахунках в іноземній валюті збільшились на 355,1 млн грн (або на 71,4%) і становили 852,7 млн грн проти 497,6 млн грн станом на 30.09.2014;
- на 117,5 млн грн (або на 4,7%) зменшився обсяг активів, дозволених для представлення цінними паперами, що емітуються державою, і становив 2 358,8 млн грн (або 6,3% від загального обсягу активів).

На рис. 19 відображена структура загальних активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів (ст. 31 Закону України «Про страхування»).

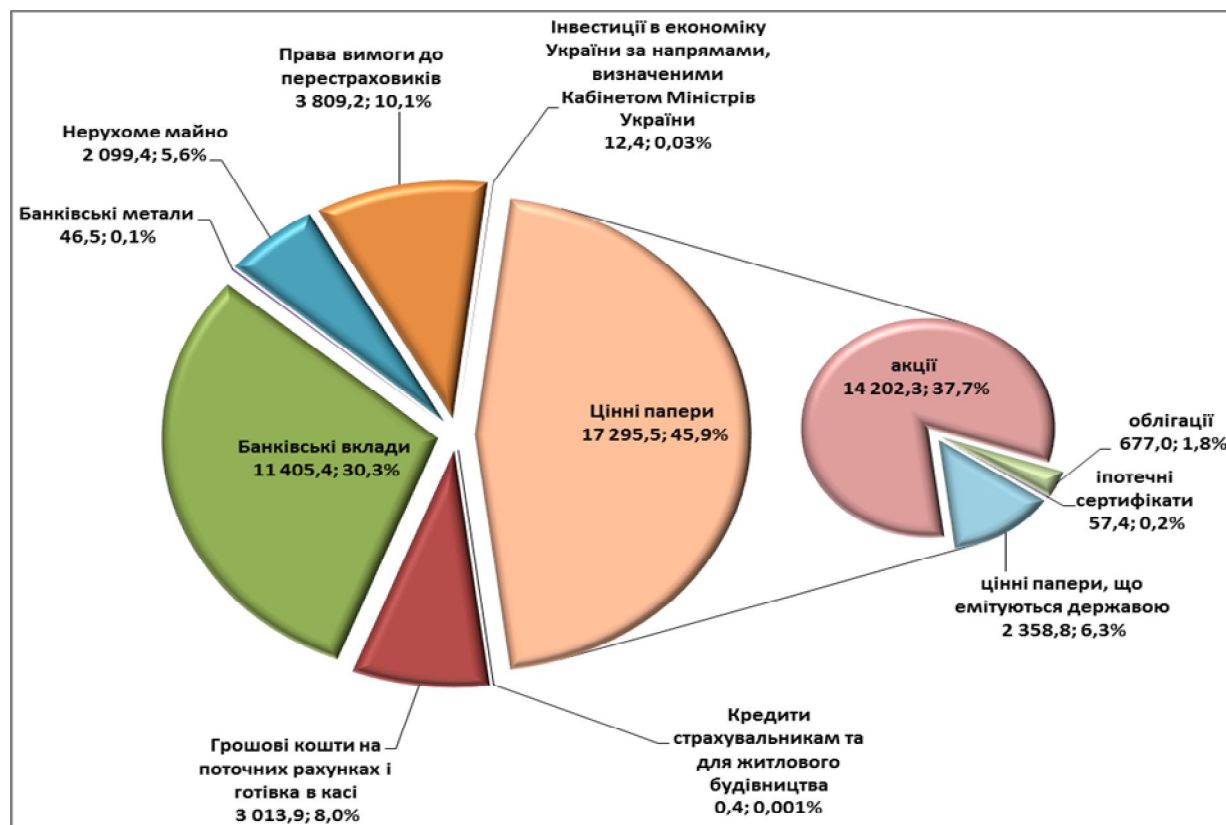

Рис. 19. Структура активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів (ст. 31 Закону України «Про страхування»), станом на 30.09.2015 (млн грн)

У структурі активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя (таблиця 13), станом на 30.09.2015 у порівнянні з інформацією станом на 30.09.2014 відбулися такі зміни:

- на 2 016,5 млн грн (або на 32,2%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення банківськими вкладками (депозитами), і становив

8 285,2 млн грн (або 46,8% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя). При цьому, обсяг активів, дозволених для представлення банківськими вкладками в іноземній валюті збільшився на 1 732,3 млн грн (або на 155,8%) і становив 2 844,0 млн грн проти 1 111,7 млн грн станом на 30.09.2014;

- на 789,0 млн грн (або на 39,0%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення правами вимог до перестраховиків, і становив 2 809,5 млн грн (або 15,9% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя);
- на 39,0 млн грн (або на 1,7%) зменшився обсяг активів, дозволених для представлення цінними паперами, що емітуються державою, і становив 2 245,5 млн грн (або 12,7% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя);
- на 388,7 млн грн (або на 24,4%) збільшився обсяг грошових коштів на поточних рахунках, і становив 1 982,5 млн грн (або 11,2% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя);
- на 330,4 млн грн (або на 23,2%) зменшився обсяг активів, дозволених для представлення акціями, і становив 1 090,9 млн грн (або 6,2% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя).

На рис. 20 зображена структура активів, якими представлено кошти страхових резервів станом на 30.09.2015.

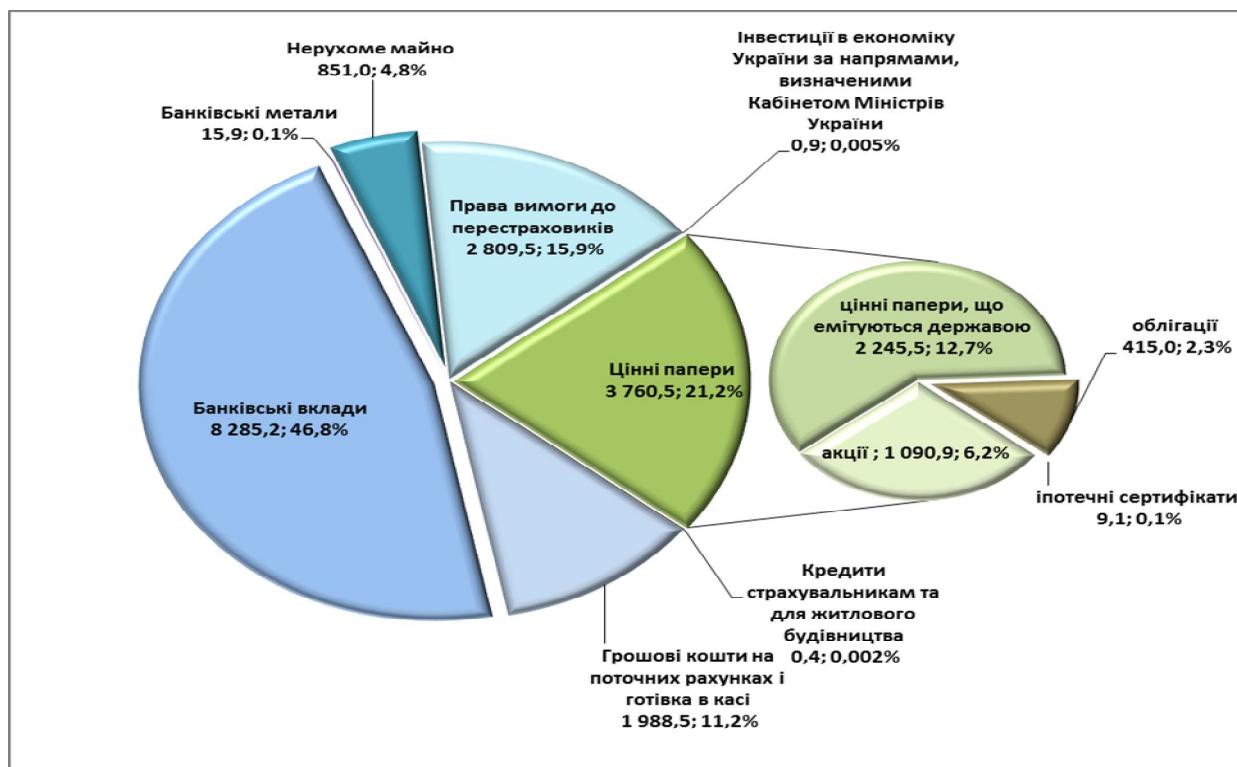

Рис. 20. Структура активів, якими представлено кошти страхових резервів, станом на 30.09.2015 (млн грн)

У структурі активів, якими представлені технічні резерви (таблиця 14), станом на 30.09.2015 у порівнянні з інформацією станом на 30.09.2014 відбулися такі зміни:

- на 920,6 млн грн (або на 22,3%) збільшився обсяг коштів у банківських вкладах (депозитах) і становив 5 043,6 млн грн (або 44,0% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви);
- на 832,3 млн грн (або на 44,2%) збільшився обсяг коштів, дозволених для представлення правами вимог до перестраховиків, і становив 2 714,6 млн грн (або 23,7% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви);
- на 29,3 млн грн (або на 2,1%) зменшився обсяг грошових коштів на поточних рахунках, і становив 1 384,0 млн грн (або 12,1% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви). При цьому, обсяг активів, дозволених для представлення грошовими коштами на поточних рахунках в іноземній валюті збільшився на 39,0 млн грн (або на 15,6%) і становив 288,3 млн грн проти 249,3 млн грн станом на 30.09.2014;
- на 196,9 млн грн (або на 40,2%) збільшився обсяг коштів, дозволених для представлення цінними паперами, що емітуються державою, і становив 687,1 млн грн (або 6,0% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви).

У структурі активів, якими представлені резерви зі страхування життя (таблиця 15), станом на 30.09.2015 у порівнянні з інформацією станом на 30.09.2014 відбулися такі зміни:

- на 1 095,8 млн грн (або на 51,1%) збільшився обсяг коштів у банківських вкладах (депозитах), і становив 3 241,6 млн грн (або 51,9% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя). При цьому, банківські вклади (депозити) в іноземній валюті збільшились на 1 237,3 млн грн (у 3 рази) і становили 1 824,0 млн грн проти 586,7 млн грн станом на 30.09.2014;
- на 235,9 млн грн (або на 13,1%) зменшився обсяг коштів, вкладених у цінні папери, що емітуються державою, і становив 1 558,4 млн грн (або 25,0% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя);
- на 418,0 млн грн (у 3,3 рази) збільшився обсяг грошових коштів на поточних рахунках і становив 598,5 млн грн (або 9,6% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя);
- на 188,5 млн грн (у 2,4 рази) збільшився обсяг коштів, вкладених в облігації, і становив 327,8 млн грн (або 5,2% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя).

Активи страхових компаній

	Активи страховиків			
	млн грн		Структура активів	
	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2014	30.09.2015
Загальні активи по балансу	68 120,3	60 588,9	X	X
Категорія активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів				
Активи, визначені ст.31 Закону України «Про страхування», у тому числі:	38 229,5	37 682,7	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	2 421,8	3 004,9	6,3%	8,0%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	497,6	852,7	1,3%	2,3%
2) банківські вклади (депозити)	9 129,7	11 405,4	23,9%	30,3%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	1 481,5	2 728,1	3,9%	7,2%
3) банківські метали	32,4	46,5	0,1%	0,1%
4) нерухоме майно	1 933,3	2 099,4	5,1%	5,6%
5) акції	18 487,3	14 202,3	48,4%	37,7%
6) облігації	619,8	677,0	1,6%	1,8%
7) іпотечні сертифікати	399,6	57,4	1,0%	0,2%
8) цінні папери, що емітуються державою	2 476,3	2 358,8	6,5%	6,3%
9) права вимоги до перестраховиків	2 658,9	3 809,2	7,0%	10,1%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	1 647,8	2 374,9	4,3%	6,3%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України *	49,9	12,4	0,1%	0,03%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	49,4	10,3	0,1%	0,03%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,5	2,1	0,001%	0,01%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	4,5	0,3	0,01%	0,001%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,1	0,1	0,0003%	0,0003%
13) готівка в касі	15,6	9,0	0,04%	0,02%

* - Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211 «Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів».

Розміщення коштів технічних резервів та резервів зі страхування життя

	Страхові резерви			
	млн грн		Структура активів	
	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2014	30.09.2015
Сформовані страхові резерви	14 216,1	17 244,7	X	X
<i>Категорії активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів</i>				
Загальна сума активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя, у тому числі:	14 727,0	17 711,9	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	1 593,8	1 982,5	10,8%	11,2%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	306,0	387,8	2,1%	2,2%
2) банківські вклади (депозити)	6 268,7	8 285,2	42,6%	46,8%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	1 111,7	2 844,0	7,5%	16,1%
3) банківські метали	14,1	15,9	0,1%	0,1%
4) нерухоме майно	874,6	851,0	5,9%	4,8%
5) акції	1 421,3	1 090,9	9,7%	6,2%
6) облігації	224,1	415,0	1,5%	2,3%
7) іпотечні сертифікати	0,0	9,1	0,0%	0,1%
8) цінні папери, що емітуються державою	2 284,5	2 245,5	15,5%	12,7%
9) права вимоги до перестраховиків	2 020,5	2 809,5	13,7%	15,9%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	1 441,0	2 023,3	9,8%	11,4%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	7,6	0,9	0,1%	0,005%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	7,3	0,4	0,05%	0,002%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,3	0,5	0,002%	0,003%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	4,5	0,3	0,03%	0,002%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,05	0,08	0,0003%	0,0005%
13) готівка в касі	13,0	6,0	0,1%	0,03%

Розміщення коштів технічних резервів страхових компаній

	Технічні резерви			
	млн грн		Структура активів	
	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2014	30.09.2015
Сформовані страхові резерви	14 216,1	17 244,7	100%	100,0%
- у тому числі технічні резерви	9 396,9	11 042,4	66,1%	64,0%
<i>Категорії активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів</i>				
Загальна сума активів, якими представлені технічні резерви, у тому числі:	9 861,6	11 466,1	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	1 413,3	1 384,0	14,3%	12,1%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	249,3	288,3	2,5%	2,5%
2) банківські вклади (депозити)	4 123,0	5 043,6	41,8%	44,0%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	524,9	1 019,9	5,3%	8,9%
3) банківські метали	2,7	2,2	0,03%	0,02%
4) нерухоме майно	736,5	738,0	7,5%	6,4%
5) акції	1 115,7	794,5	11,3%	6,9%
6) облігації	84,9	87,2	0,9%	0,8%
7) іпотечні сертифікати	0,0	9,1	0,0%	0,1%
8) цінні папери, що емітуються державою	490,2	687,1	5,0%	6,0%
9) права вимоги до перестраховиків	1 882,3	2 714,6	19,1%	23,7%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	1 302,8	1 928,7	13,2%	16,8%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	0,0	0,1	0,0%	0,001%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	0,0	0,05	0,0%	0,0004%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,0	0,05	0,0%	0,0004%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	0,0	0,0	0,0%	0,0%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,0	0,0	0,0%	0,0%
13) готівка в касі	12,9	5,7	0,1%	0,05%

Розміщення коштів резервів зі страхування життя

	Резерви зі страхування життя			
	млн грн		Структура активів	
	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2014	30.09.2015
Сформовані страхові резерви	14 216,1	17 244,7	100,0%	100,0%
- у тому числі резерви зі страхування життя	4 819,2	6 202,3	33,9%	37,0%
<i>Категорії активів, визначені статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів</i>				
Загальна сума активів, якими представлені резерви зі страхування життя, у тому числі:	4 865,4	6 245,8	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	180,5	598,5	3,7%	9,6%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	56,7	99,4	1,2%	1,6%
2) банківські вклади (депозити)	2 145,8	3 241,6	44,1%	51,9%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	586,7	1 824,0	12,1%	29,2%
3) банківські метали	11,4	13,7	0,2%	0,2%
4) нерухоме майно	138,1	113,0	2,8%	1,8%
5) акції	305,6	296,4	6,3%	4,7%
6) облігації	139,3	327,8	2,9%	5,2%
7) іпотечні сертифікати	0,0	0,0	0,0%	0,0%
8) цінні папери, що емітуються державою	1 794,3	1 558,4	36,9%	25,0%
9) права вимоги до перестраховиків	138,2	94,9	2,8%	1,5%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	138,2	94,7	2,8%	1,5%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	7,6	0,8	0,2%	0,01%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	7,3	0,4	0,2%	0,006%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,3	0,4	0,0%	0,006%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	4,5	0,3	0,1%	0,005%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,05	0,08	0,001%	0,001%
13) готівка в касі	0,08	0,3	0,002%	0,005%